

**การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย:
กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร***
**The Coexistence of People in Multicultural Societies in Thailand:
A Case Study of Multicultural Society of Tharae Subdistrict,
Muang District, Sakon Nakhon Province**

¹พระเมธีวราญาณ (สายเพชร วชิรเวที) และ พระมหาสุขสันต์ สุขawatthana

¹Phra Methivorayan (Saipetch Vajiracvedi) and Phramaha Sooksun Sukhawattana

¹คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Buddhism Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: saipetch.hong@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ในตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร 2) เพื่อวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการของแต่ละศาสนา 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 12 รูป/คน จากกลุ่มชุมชนชาวคริสต์ และชุมชนชาวพุทธ ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร การวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม แล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ในตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร เป็นการยอมรับความแตกต่างในเรื่องของแนวคิด วัฒนธรรม ประเพณี และความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และความเชื่อ ความสอดคล้องของหลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการของแต่ละศาสนา คือการอยู่ร่วมกันของชุมชนชาวพุทธนั้น คือการรักษาศีล 5 พุทธจตามหลักจากาสูภษิต ไม่สร้างความแตกแยกให้เกิดในชุมชน ทำตนให้เป็นประโยชน์ ชุมชนชาวคริสต์ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเปิดกว้างแต่ละชุมชนสู่สังคมอย่างเท่าเทียมกัน รูปแบบและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม คือชุมชนชาวพุทธส่งเสริมเยาวชนและประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา หรือให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี ที่แตกต่างกัน ชุมชนชาวคริสต์ คือส่งเสริมให้เข้าร่วมกิจกรรมการทำบุญประจำปี และประเพณีที่เกี่ยวข้องทางศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในเรื่องความแตกต่างทางความคิด ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกัน อันจะเป็นผลให้การอยู่ร่วมกันในชุมชนที่มีความหลากหลายอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : การอยู่ร่วมกัน; สังคมพหุวัฒนธรรม; ชุมชนท่าแร่

Abstract

The research article consisted of 3 objectives as follows: 1) to study and analyze the principles of coexistence of people in the multicultural society of Tharae Subdistrict, Muang District, Sakon Nakhon Province; 2) to analyze the principles of coexistence of people in a multicultural society according to the principles of each religion; and 3) to present a model and ways for coexistence of people in a multicultural society that are concretely suitable for Thai society. The study employed in-depth interviews with 12 persons from Christian and Buddhist communities who lived in Tharae Subdistrict, Muang District, Sakon Nakhon Province. The study also employed document analysis, in-depth interviews, data collection, and analysis of the coexistence of people in a multicultural society. The obtained data were presented using descriptive method.

The results of the study are as follows: 1) The principles for the coexistence of people in a multicultural society in Tharae Subdistrict, Muang District, Sakon Nakhon Province include an acceptance of differences in concepts, cultures, traditions, races, religions, languages, and beliefs. 2) The consistency of principles for the coexistence of people in a multicultural society according to the principles of each religion; for Buddhist communities, the principles refer to the observance of the 5 precepts, kindly speech, not building disharmony or discrimination in the community, and making oneself useful; for Christian communities, the equal openness of each community to society should be promoted. 3) A model and ways for the coexistence of people in a multicultural society that are concretely suitable for Thai society; for Buddhist communities, the promotion for youth and people to participate in religious activities or exchange different cultures and traditions; while for Christian communities, the promotion for people to participate in annual merit-making activities and any religious-related tradition in order to bring about understanding and acceptance in the differences in ideas, as well as having good attitudes in coexisting which will result in the efficient coexistence in the diverse communities.

Keywords: Coexistence; Multicultural Society; Tharae Community

บทนำ

สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา ภาษา การแต่งกาย การเป็นอยู่ เป็นต้น แต่ละกลุ่มคนมีความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน (Anan, 2008) การที่จะทำให้แต่

ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบียนกัน ไม่ทำร้ายกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเอง อย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิด หรือก่อความวุ่นวายซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน จึงต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับความ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและรอบด้าน

ศาสนาคริสต์เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 โดยเริ่มจากศาสนาคริสต์นิกาย โรมันคาทอลิก เมื่อสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ทรงทำสัญญาพระราชไมตรีกับโปรตุเกสที่เข้ายึดครองเกาะมะละกา ทำให้ชาวโปรตุเกสเดินทางเข้ามาประกอบกิจการต่าง ๆ ในกรุงศรีอยุธยา ต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระมหา จักรพรรดิทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับชาวโปรตุเกส ส่งผลให้คณะมิชชันนารีเดินทางมายังสยามประเทศในช่วงปี พ.ศ. 2107-2110 คณะนักบวชที่เดินทางมาเผยแผ่ศาสนาคริสต์เป็นรุ่นแรก คือคณะนักบวชโดมินิกันในปี พ.ศ. 2110 โดยบาทหลวงเฟอร์นันโด เอ็ด ซังตา มารีอา อธิการเจ้าคณะแห่งเมืองมะละกาได้ส่งบาทหลวงเยโรนิโม ดา ครุซ (Jeronimo Da Cruz) และบาทหลวงเซบาสติอ ดอ กันโต (Sebastiao Da Canto) มาจากมะละกา คณะมิชชันนารีได้รับพระราชทานบ้านพักและเริ่มเผยแผ่ศาสนา นับเป็นครั้งแรกของการเผยแผ่คริสต์ศาสนา อย่างเป็นทางการในกรุงสยาม (Department of Religious Affairs, 2016)

การเข้ามาเผยแผ่ศาสนาของบาทหลวงนั้น มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของราษฎรในตำบลบ้านหัน มีการยอมรับความเชื่อใหม่และวิทยาการสมัยใหม่ที่บาทหลวงนำเข้ามาใช้ กลุ่มคริสตชนได้ยึดถือปฏิบัติตามความเชื่อและหลักคำสอนตามศาสนาของตน เช่น การสอนไม่ให้มีการนับถือสิ่งใดนอกจากพระเยซูเท่านั้น จึงทำให้กิจกรรมทางสังคมในระดับหมู่บ้านเดียวกันที่ทางชุมชนพุทธจัดขึ้นมา เช่น งานกฐิน งานผ้าป่า ชาวคริสต์ไม่ได้มาร่วมงานด้วย ทำให้สังคมของกลุ่มคริสต์นั้นแคบ อยู่ในวงจำกัดเฉพาะกลุ่มคริสต์ด้วยกัน แต่ในความสัมพันธ์ทางเครือญาติได้มีการเยี่ยมเยียนกัน พุดคุยพบปะกันตามปกติ แต่ไม่พุดถึงเรื่องศาสนา

การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในภาคอีสานอีกแห่งหนึ่งคือ ชุมชนบ้านท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร เป็นชุมชนสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก ถือเป็นศูนย์กลางของคาทอลิกระดับเขตที่เรียกว่า มิสซังท่าแร่-หนองแสง ครอบคลุมเขตการปกครองถึงจังหวัดนครพนม นอกจากนี้ยังเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ศาสนาไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ในจังหวัดสกลนคร โดยมีโบสถ์ใช้ในการประกอบพิธีทางศาสนาอยู่ 1 แห่ง คืออาสนวิหารอัครเทวดามิคาแอลท่าแร่ ชุมชนแห่งนี้ได้รับอิทธิพลการดำเนินชีวิตที่ประหยัดเรียบง่าย ขยันในการประกอบอาชีพการงาน จึงทำให้ชุมชนแห่งนี้มีประชากรขยายตัวอย่างรวดเร็ว ในปัจจุบันมีฐานะเป็นตำบล คือตำบลท่าแร่ (Office of the Tharae Subdistrict Municipality, 2017)

นอกจากจะเป็นชุมชนชาวคริสต์ ยังมีชุมชนที่เป็นชาวพุทธ ซึ่งเป็นที่เขตที่ตั้งของวัดทางพระพุทธศาสนาอยู่ในชุมชนนั้นด้วย แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยอาศัยความสัมพันธ์ทางเครือญาติ หรือกิจกรรมของชุมชนที่ทำกันอยู่เป็นประจำ จึงทำให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขสงบ บนฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความเชื่อ

การศึกษาวิเคราะห์การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้หลักการที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักการของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ระหว่างชาวพุทธและชาวคริสต์ในเขตตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร ซึ่งผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างลึกซึ้งและครอบคลุมทุกมิติ ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับการสร้างความสมานฉันท์ ความสันติสุขระหว่างคนในสังคมที่มีความหลากหลายทางศาสนาและวัฒนธรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ในตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร
2. เพื่อวิเคราะห์หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการของแต่ละศาสนา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบและวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยอย่างเป็นรูปธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เพื่อศึกษาการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร

ขั้นตอนที่ 1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) เป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน ทั้งในด้านศาสนาและการปกครองท้องถิ่น เช่น เจ้าอาวาส บาทหลวง ผู้มีบทบาทในชุมชน จำนวน 12 รูป/คน จากกลุ่มชุมชนชาวคริสต์ และชุมชนชาวพุทธ ที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร

ขั้นตอนที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์ คือการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ลักษณะการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย : กรณีศึกษาสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อำเภอมือง จังหวัดสกลนคร ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ ศึกษาหลักการ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์, สร้างแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา, สร้างแบบสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์, นำเสนอแบบสัมภาษณ์ต่อคณะกรรมการพิจารณา, ปรับปรุง

แก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำ, จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นตอนที่ 3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่ คัมภีร์พระไตรปิฎก คัมภีร์ไบเบิล และบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ หนังสือวารสาร เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ติดต่อขอหนังสือจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คน เพื่อขอสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ศึกษา ค้นคว้า เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนาความ เป็นลำดับขั้นตอนต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยเฉพาะการอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนท่าแร่ ผลการวิจัยได้ค้นพบประเด็นที่ตอบวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ สังคมพหุลักษณะ หรือพหุสังคม (Plural Society) หมายถึง กลุ่มสังคมที่แยกย่อยออกเป็นกลุ่มภาษา วัฒนธรรม ประเพณี ชาติพันธุ์ ศาสนา หรือเชื้อชาติต่างๆ และกลุ่มชุมชน ซึ่งเป็นคำเดียวกับ Multicultural society หรือสังคมหลากหลายวัฒนธรรมที่นำมาใช้กับรัฐที่มีความแตกต่างหลากหลายอย่างในสหรัฐอเมริกา แนวคิดแบบ Multiculturalism นี้ เป็นการมองความหลากหลายด้านวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมเป็นเกณฑ์ (Lek-Prapai Viriyapant Foundation, 2017) สังคมไทยมีสภาพความเป็นพหุวัฒนธรรมตลอดมา ผู้คนที่อาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างมีความสุขนั้น มีความหลากหลาย หรือมีความเป็นพหุ ทั้งในด้านชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม การเข้าใจถึงวัฒนธรรมที่หลากหลายจึงเป็นสิ่งจำเป็นของการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข การอยู่ร่วมกันของชุมชนท่าแร่ เป็นการผสมผสานกันในหลายรูปแบบ แม้จะมีความคล้ายกันในด้านถิ่นกำเนิด ภาษา การศึกษา การปกครอง แต่ก็ยังมีความต่างกันในด้านความเชื่อ ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ที่ถือปฏิบัติ สืบต่อกันมา ดังนั้น การศึกษาการอยู่ร่วมกันของชุมชนท่าแร่ จึงควรศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และสภาพทั่ว ๆ ไป เพื่อให้เข้าใจถึงการเกิดขึ้นและการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกัน อันมีพื้นฐานมาจากการนับถือศาสนาต่างกัน คือ คนในชุมชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ ส่วนคนในชุมชนส่วนน้อยนับถือศาสนาพุทธ แม้จะต่างกันในการนับถือศาสนาแต่คนในชุมชนก็สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ให้ความร่วมมือร่วมใจกัน ในการพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญรุ่งเรือง หาทางป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการของแต่ละศาสนา คือการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการของแต่ละศาสนา ชุมชนท่าแร่

นั้นแม้จะมีความแตกต่างทางศาสนา โดยจะพบได้จากประเพณีในชุมชน เช่น การแห่ดาวนั้น เกิดจากพลังศรัทธาในพระเจ้าและพระศาสนา ทุก ๆ วันที่ 25 ธันวาคม ของทุกปี ที่หมู่บ้านท่าแร่จะมีการจัดเทศกาลแห่ดาวคริสต์มาส โดยจัดขบวนแห่ดาวคริสต์มาส หมู่บ้านต่าง ๆ ในตำบลจะจัดขบวนแห่มาร่วมฉลองกัน เพราะมีความเชื่อว่า ดาวเป็นสัญลักษณ์ของการเสด็จลงมาประสูติบนโลกมนุษย์ของพระเยซู มีคริสตชนจากทั่วประเทศ รวมทั้งต่างชาติเข้าร่วมเทศกาลนี้จำนวนมาก รวมทั้งผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ก็มาเข้าร่วมเพื่อสัมผัสบรรยากาศของงาน สำหรับประเพณีปราสาทผึ้ง มีเนื้อหาสาระสำคัญอยู่ที่ความรู้สึกรัก จิตใจที่ได้ปฏิบัติงานตามจารีตประเพณีเกิดความมั่นคงทางจิตใจเป็นสำคัญ ส่วนเนื้อหาสาระในด้านต้องการให้เกิดบุญกุศล ก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นเดียวกับในการทำปราสาทผึ้งถวายวัด ถือว่าได้บุญสูงสุดเพราะผึ้งเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หรือแม้แต่พระมาลัยก็กล่าวถึงปราสาทในสวรรค์ชั้นฟ้า ดังนั้น การอยู่ร่วมกันของคนในชุมชนท่าแร่ ซึ่งมีทั้งที่นับถือศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธ ถือปฏิบัติตามหลักการทางศาสนา ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักการอยู่ร่วมกันโดยทั่วไป เช่น การเคารพในสิทธิของผู้อื่น ทุกคนต้องยอมรับในสิทธิของแต่ละบุคคล และไม่ควรร่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ต้องยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคมส่วนรวม กฎ กติกา ระเบียบแบบแผน ที่ใช้ถือปฏิบัติกันในสังคม เพื่อความสงบร่มเย็นของทุกฝ่าย แม้จะมีความต่างทางความคิด แต่ก็สามารถที่จะรับฟังความคิดเห็นกันได้ โดยไม่ยึดเอาความคิดของตนเองเป็นใหญ่ หลักที่สำคัญที่สุดในการอยู่ร่วมกัน คือความสามัคคี เป็นพลังที่สำคัญอย่างยิ่งใหญ่ และหลักการของแต่ละศาสนาที่มีความสอดคล้องกัน คือหลักปฏิบัติเกี่ยวกับศีลทั้งในศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ หลักกรรมบถ 10 ที่สอดคล้องกับหลักบัญญัติ 10 ประการ หลักธรรมที่ในแต่ละศาสนาให้ความสำคัญคือ เมตตากรุณา และการอธิษฐาน เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลวิจัยพบว่า รูปแบบและวิธีการในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย ซึ่งเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพ ความมีน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เช่น การฟังโดยปราศจากอคติ การฝึกความอดทนที่จะไม่ได้ตอบถึงแม้จะไม่เห็นด้วย การแสดงการรับรู้ในเรื่องที่เราฟังอย่างที่เขาเล่า คิดเหมือนกับที่เขาคิด รู้สึกเหมือนกับที่เขาารู้สึก การที่เราเอาสมองและจิตใจของเราไปนั่งในสิ่งที่เขาอยู่ เราเองย่อมได้ประสบการณ์ในการที่จะรู้สึกอย่างที่เขาารู้สึก และเข้าใจว่าทำไมเขาถึงรู้สึกแบบนั้น ไม่ว่าจะดีหรือจะร้ายก็ตาม ประเด็นสำคัญคือหลังจากที่เราฟังจนจบเรากลับมาเป็นตัวเรา การตัดสินใจในสารที่เราฟังจะได้รับมาย่อมมาจากประสบการณ์ชีวิต และพื้นเพของแต่ละบุคคล เพราะการตัดสินใจนั้นเกิดจากทัศนคติ ซึ่งพัฒนามาจากความเชื่อและคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่บุคคลนั้นยึดถือไว้ (Wongwisidh, 2019) ส่วนการเรียนรู้ อยู่ร่วม บนความต่าง เป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ในการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี กระบวนการเรียนรู้ควรเริ่มจากธรรมชาติสิ่งที่อยู่รอบตัวเรา และควรปลูกฝังมาตั้งแต่เด็ก ทำให้เกิดจนเป็นนิสัย เพื่อสร้างความเคยชินในการเรียนรู้ การร่วมมือร่วมใจที่จะช่วยเหลือกันในยามมีปัญหา ทำให้เห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น ส่วนวิธีการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น จะต้องเคารพในกฎเกณฑ์และเคารพซึ่งกันและกัน สังคมที่อยู่ร่วมกันบนพื้นฐานของความแตกต่างหลากหลาย การเคารพกฎหมาย กฎเกณฑ์ หรือกติกาที่ร่วมกันตั้งขึ้น รวมถึงการมีภราดรภาพ จะลดการแบ่งแยกพวกเขาพวกเรา ของคนที่อยู่ร่วมกันในแต่ละสังคม จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งสามารถป้องกันไม่ให้ความขัดแย้งทั้งหลายบานปลายไปสู่ความรุนแรงได้

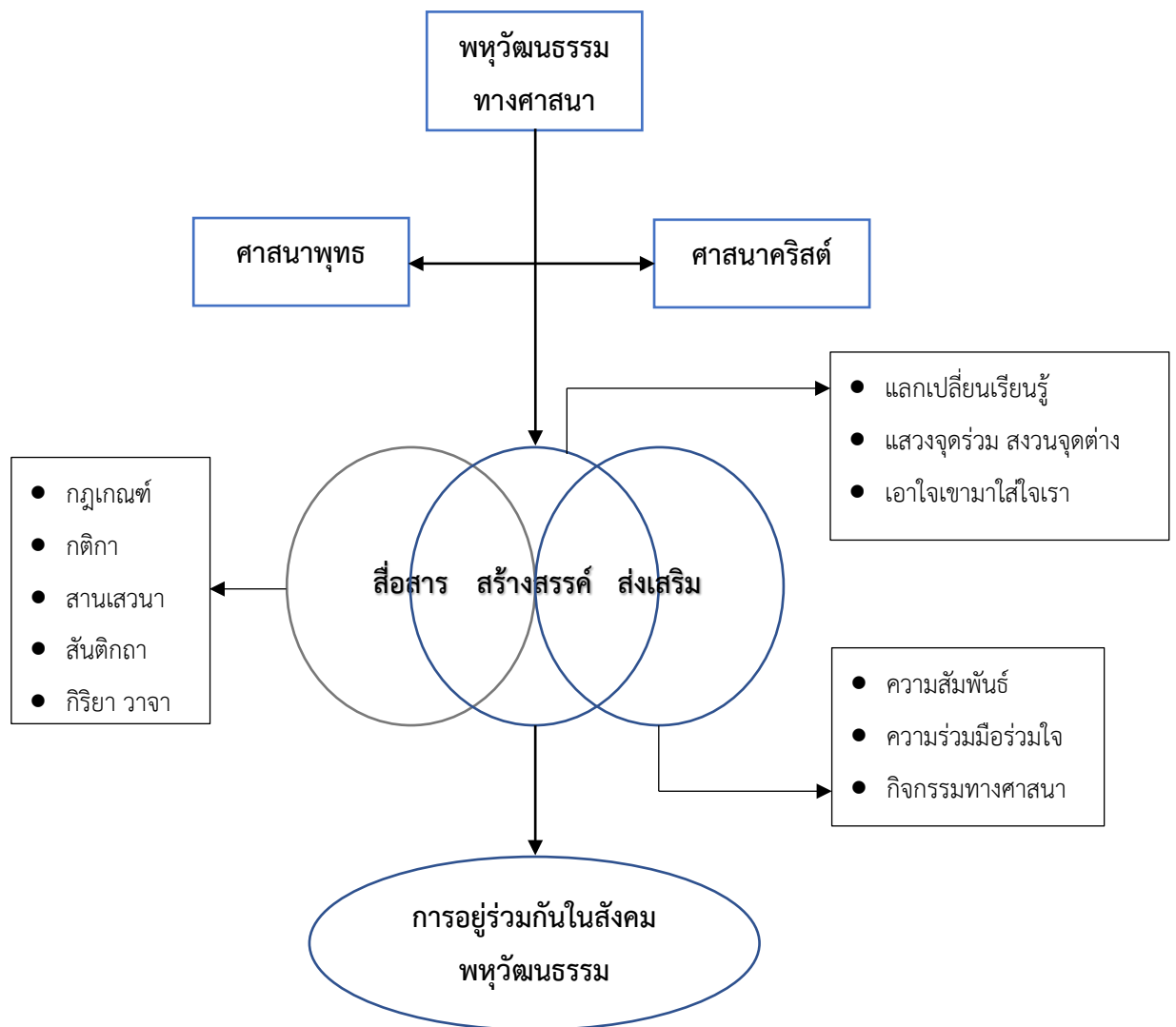

สังคมที่พึงประสงค์และอยู่ร่วมกันภายใต้ความแตกต่างหลากหลายนั้น สมาชิกของสังคมจะต้องยึดมั่นในกฎเกณฑ์ กติกา หรือกฎหมาย เป็นเบื้องต้น โดยได้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหาของสังคมส่วนหนึ่งมาจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชน ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย แต่อาศัยอำนาจหรือช่องว่างทางกฎหมายสนองความต้องการทางผลประโยชน์ของตน (Prangthong, 2015) ไม่แสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น นอกจากไม่เป็นการทำร้ายจิตใจผู้อื่นแล้ว ยังเป็นการแสดงความเห็นอกเห็นใจ ที่เราต้องการสื่อสารให้ผู้อื่นได้เข้าใจถึงอารมณ์และความรู้สึก ไม่ก่อให้เกิดปัญหาจากการใช้วาจาที่ผิด สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เมื่อตึงเครียดจากการแสดงกิริยาและวาจาดูหมิ่นผู้อื่น ก็ควรทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น พูดแต่คำพูดที่ดี มีประโยชน์ เป็นที่รักของคนอื่น เพื่อให้ได้รูปแบบและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทยในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เช่น การสานเสวนา การสื่อสารกันอย่างสันติ ซึ่งจะช่วยให้สังคมหาทางออกของปัญหาร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และก่อให้เกิดประโยชน์ในการอยู่ร่วมกันในสังคมไทย

องค์ความรู้ใหม่

การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม แม้จะมองว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยาก หรือถ้าอยู่ร่วมกันก็มักจะมีปัญหากันให้แก้ตลอด แต่ถ้าคนในสังคมให้ความร่วมมือร่วมใจกัน การอยู่ร่วมกันคงไม่ใช่เรื่องยาก โอกาสที่สังคมจะได้รับการพัฒนาก็ย่อมมีมากขึ้น วัฒนธรรมเป็นเรื่องของวิถีชีวิตในแต่ละแห่ง แต่ละชุมชน หรือแต่ละสังคมที่มีการปฏิบัติเลือกสรร ปรับเปลี่ยน ประยุกต์ และถ่ายทอดสืบต่อกันมา จึงทำให้สังคมมีวัฒนธรรมย่อยเกิดขึ้นตามมา ศาสนาแต่ละศาสนามีหลักคำสอนเป็นแนวทางปฏิบัติ สำหรับศาสนิกผู้นับถือศาสนานั้น ๆ ศาสนิกชนผู้ปฏิบัติตามแนวทางศาสนาของตน ย่อมได้รับประโยชน์สุขตามสมควรแก่หลักคำสอนและวิธีการปฏิบัติ คำสอนที่เป็นหลักสากลทั่วไป คือการไม่ทำความชั่ว ให้ทำแต่ความดี ซึ่งเป็นพื้นฐานการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ ถ้าแต่ละฝ่ายไม่มุ่งเบียดเบียนกัน ทำลายซึ่งกันและกัน สร้างแต่ประโยชน์สุขให้แก่กัน มีความเอื้ออาทรในการอยู่ร่วมกัน คำนึงถึงความรู้สึกนึกคิดของคนอื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา แต่ละศาสนามีคำสอนที่สอนให้คนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ไม่เบียดเบียนกัน ร่วมกันสร้างสังคมที่มีความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างไม่มีปัญหาในสังคมพหุวัฒนธรรมในชุมชนท่าแร่ หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการทางศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์นั้น มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับความประพฤติปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกัน เช่น กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ศีล บุญกุศล เป็นเครื่องป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชนท่าแร่ และทำให้คนในชุมชนท่าแร่มีความมั่นใจในความเป็นอยู่ เพราะหลักการของแต่ละศาสนาย่อมสอนให้มนุษย์ทุกคนมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ทำลายทำร้ายซึ่งกันและกัน ส่วนรูปแบบและวิธีการที่มีลักษณะร่วมกัน เหมือนที่เป็นอยู่ในแต่ละสังคม เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน คือการเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรม โดยใช้กระบวนการสานเสวนา มีการประชุมปรึกษาหารือกันอยู่เป็นประจำ เพื่อรับฟังความคิดเห็นของแต่ละฝ่าย และเพื่อจะได้ทำความเข้าใจกันมากขึ้น มีการสื่อสารกันอย่างสันติ สนทนากันอย่างตรงไปตรงมา ทำให้ได้รับการยอมรับกันมากขึ้น สามารถเปลี่ยนความคิดจากเดิมที่ไม่ดี ให้เป็นคนคิดดีพูดดีและทำดีอยู่ตลอดเวลา เมื่อเกิดมีปัญหในสังคม ทุกคนทุก

ฝ่ายก็พร้อมที่จะให้ความร่วมมือร่วมใจกันในการแก้ปัญหา สร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคมพหุวัฒนธรรม
ตลอดไป

แผนภาพที่ 1 แสดงรูปแบบและวิธีการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 รูป/คน ทำให้ทราบว่า สังคมพหุวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ด้วยการสร้างขึ้นของมนุษย์ เพื่อแสดงออกถึงการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ จากความรู้ความสามารถ ความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี อุปนิสัยใจคอ ตลอดถึงความประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสังคมในชุมชน ด้วยเหตุผลที่ว่ามนุษย์ใช้วัฒนธรรมในการดำรงอยู่พร้อมกับการใช้ชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการส่งต่อความเชื่อทางศาสนา วัฒนธรรม

ประเพณี สู่คนรุ่นใหม่ในสังคมที่รับการเปลี่ยนแปลงให้ สอดคล้องกับสถานการณ์ตามยุคสมัย และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของสังคมมนุษย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่นั้น อาศัยความรักความสามัคคีที่มีต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่ก่อนที่ศาสนาคริสต์จะเข้ามา และภายหลังการเข้ามาของศาสนาคริสต์ คนในชุมชนเคารพในสิทธิของผู้อื่น ยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน และยอมรับในกฎเกณฑ์ของสังคมส่วนรวม มีความรับผิดชอบในกิจกรรมของชุมชน ที่ได้รับมอบหมายจากทางวัดและเทศบาล คนในสังคมให้เกียรติกัน เคารพเชื่อฟังผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีความเจริญทางด้านวิทยุคุณวุฒิ และชาติวุฒิ ให้ความยุติธรรมแก่กัน และมีความเสมอภาคไม่แบ่งพรรคแบ่งพวก หรือเห็นแก่ประโยชน์ฝ่ายตนอย่างเดียว ต้องมองถึงประโยชน์ส่วนรวมที่จะเกิดในชุมชน จึงทำให้การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ อยู่ร่วมกันได้มาเป็นเวลานานหลายปี และจะยังคงดำเนินไปในทิศทางที่ดีต่อไปสอดคล้องกับผลการวิจัยวัชรนา คลายนาท (Claynatorn, 2001) กล่าวถึงการแพร่กระจายวัฒนธรรมตะวันตกที่ก่อให้เกิดพัฒนาการของสถาบันสังคมของไทยในชุมชนสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และเป็นชุมชนที่มีความสำคัญต่อการแพร่กระจายวัฒนธรรมตะวันตก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยในสมัยต่อมา มีเสรีภาพในการนับถือศาสนา คำสอนศาสนาเป็นหลักธรรมในการใช้ดำรงชีวิต ช่วยพัฒนาสังคมให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม ตามหลักการทางศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์นั้น มีความสอดคล้องกันทั้งในระดับความประพฤติปฏิบัติต่อการอยู่ร่วมกัน เช่น กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติ ศีล บุญกุศล เป็นเครื่องป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นในชุมชนท่าแร่ และทำให้คนในชุมชนท่าแร่มีความมั่นใจในความเป็นอยู่ โดยอาศัยหลักการของแต่ละศาสนามาสอนให้มนุษย์ทุกคนมีความเมตตากรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่ทำลายทำร้ายซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ แต่ละศาสนายังสอนให้ตั้งมั่นในการอธิษฐาน ซึ่งเป็นการตั้งใจมั่นเพื่อจะทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบความสำเร็จ หรือตั้งปณิธานว่าจะบำเพ็ญบุญบารมี จนกว่าจะประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ หลักการของแต่ละศาสนาดังกล่าวนี้อาจสร้างให้เกิดความเห็นอกเห็นใจกัน เข้าอกเข้าใจกันเป็นอย่างดี นำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข สอดคล้องกับผลการวิจัย Phramaha Suthit Aphakaro and Phrarajprariyattivethee (2015) ที่สรุปว่า หลักการอยู่ร่วมกันของศาสนาสามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์การอยู่ร่วมกันในรูปแบบของกฎระเบียบหรือกฎหมายและมีคุณธรรม จริยธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง การมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และการปฏิบัติตามคุณธรรมของการอยู่ร่วมกันตามหลักศาสนาที่บุคคลนับถือหลักธรรมที่เน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติของศาสนาต่างๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบและวิธีการในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรม เป็นวิธีที่ถอดแบบมาจากการใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การเคารพในกฎเกณฑ์ การเคารพซึ่งกันและกัน เป็นข้อกำหนดของทุกฝ่ายในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ได้วางไว้ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน การให้ความเคารพซึ่ง

กันและกัน เพื่อให้เกียรติแก่กัน รู้จักบทบาทหน้าที่ของกันและกัน เคารพในสิ่งที่เขาเป็นตน ไม่แสดงกิริยาทำทาง หรือวาจาตู่ถูกต้อนผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดการทะเลาะกัน การอาฆาตพยาบาทซึ่งกันและกัน ซึ่งไม่เป็นผลดีในการอยู่ร่วมกันอย่างแน่นนอน ควรมีน้ำใจไมตรีให้แก่กัน เป็นสร้างมิตรภาพที่ดี มีความเอื้ออาทรแก่กัน ไม่เอาไรต์เอาเปรียบกัน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือกันได้ตลอดเวลา เป็นการสร้างสังคมให้น่าอยู่ สร้างรอยยิ้มเสียงหัวเราะให้เกิดในสังคม ย่อมเป็นที่เจริญตาเจริญใจแก่คนในสังคม และผู้ที่ได้มาพบเห็นเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของบัญญัติ ยงยวน (Yongyon, 2010) การร่วมกิจกรรมกันผ่านการเรียนรู้วัฒนธรรมของกลุ่มเชื้อชาติต่างๆ ที่แตกต่างกันทางด้านความเชื่อและวัฒนธรรมเกิดการร่วมกันและการให้เกียรติกันเพื่อให้เกิดการยอมรับในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม

สรุป

การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม แม้จะมองว่าโอกาสการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นไปได้ยาก แต่ชุมชนท่าแร่ ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม แม้จะต่างศาสนา แต่วิถีชีวิตความเป็นอยู่ สังคม และวัฒนธรรม กลับสามารถเข้ากันได้เป็นอย่างดี โดยไม่มีศาสนาทำให้เกิดความขัดแย้ง มีแต่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน อาจกล่าวได้ว่า การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ต้องเริ่มจากความเข้าใจบริบทสังคม วัฒนธรรม และพื้นเพ ของคนในสังคมนั้น และการให้เกียรติซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการร่วมกิจกรรมที่ผู้คนในสังคมพหุวัฒนธรรมจัดขึ้น และสามารถเข้าร่วมได้ไม่ผิดหลักศาสนา นี่เป็นเหตุผลสำคัญว่า ทำไมชุมชนท่าแร่ จึงสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ เกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ศาสนาคริสต์ได้เข้ามาเผยแผ่ในเขตตำบลท่าแร่ ต่อมา มีการจัดตั้งชุมชนท่าแร่โดยบาทหลวงชาวฝรั่งเศส ชื่อซาเวียร์ เกโก ที่พาชาวบ้านอพยพจากตัวเมืองสกลนคร มาตั้งหลักแหล่งใหม่ทางฝั่งเหนือของหนองหาร ชุมชนท่าแร่เป็นศูนย์กลางของคาทอลิกระดับเขตที่เรียกว่า มิชซัง ท่าแร่-หนองแสง ครอบคลุมเขตการปกครองไปถึงจังหวัดนครพนม และเป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่ศาสนาไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ในชุมชนท่าแร่นั้น มีวัดที่เป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนา คือ วัดประดู่ธรรมาวาส ตั้งอยู่ที่บ้านพะโค เป็นหมู่บ้านเพียงแห่งเดียวที่นับถือศาสนาพุทธ คนในชุมชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข แม้จะมีความแตกต่างทางศาสนา อาศัยความรัก ความสามัคคี ที่มีต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน ตั้งแต่ก่อนที่ศาสนาคริสต์จะเข้ามา การอยู่ร่วมกันในชุมชนเกิดขึ้นได้ เพราะทุกฝ่ายยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่าง กฎเกณฑ์ทางสังคม วัฒนธรรม ให้เกียรติซึ่งกันและกัน จึงทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ สนับสนุนส่งเสริมแนวทางในการอยู่ร่วมกัน ทั้งในส่วนของชุมชนที่นับถือศาสนาเดียวกัน และในชุมชนที่มีความแตกต่างทางศาสนา สร้างความรักความสามัคคีต่อกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความเห็นอกเห็นใจกัน ในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในตำบลท่าแร่ นั้น ต้องเคารพในสิทธิของผู้อื่น ไม่ควรก้าวล่วงสิทธิของกันและกัน ต้องยอมรับในความคิดเห็นที่แตกต่างที่เป็นผลมาจากการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน และต้องเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หลักการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมตามหลักการของแต่ละศาสนานั้น ควรทำความเข้าใจถึงธรรมชาติของแต่ละศาสนา เช่น ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ระบบสังคมและสิ่งแวดล้อม ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์เป็นศาสนาแห่งสันติภาพ ฆราวาสภาพ มีหลักคำสอนที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับหลักการอยู่ร่วมกัน ศาสนาพุทธมีหลักของศีล 5 และกุศลกรรมบถ 10 เป็นข้อปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน ป้องกันการละเมิดสิทธิและหน้าที่ของคนในสังคม เป็นหลักคำสอนที่ส่งเสริมศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม ทั้งในระดับบุคคลและระดับสังคม ส่วนศาสนาคริสต์นั้นสอนให้ทุกคนมีความรักต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน สนับสนุนส่งเสริมให้เห็นความสำคัญของการทำดีต่อกัน ซึ่งเป็นหลักคำสอนที่สอดคล้องตามหลักการอยู่ร่วมกัน หลักคำสอนที่สำคัญ เช่น บัญญัติ 10 ประการ ศีลศักดิ์สิทธิ์ 7 ประการ สร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ทำให้การอยู่ร่วมกันตามหลักการของแต่ละศาสนาไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งกัน ก่อให้เกิดสันติสุขและสันติภาพโดยรวม

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ส่งเสริมสนับสนุนให้แต่ละศาสนาได้เผยแผ่ศาสนาอย่างเต็มที่ตามหลักการของแต่ละศาสนา เพราะทุกศาสนาสอนคนให้เป็นคนดี ให้รู้จักช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะการทำความดี ไม่เพียงแต่ทำดีเพื่อตนเอง แต่ยังเป็นการทำดีเพื่อพี่น้อง เพื่อคนในสังคม เป็นการแบ่งปันความดีให้กับคนในสังคม เป็นการสร้างความดีอย่างแท้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบและวิธีการในการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น มีความหลากหลายในทางปฏิบัติ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ การแสวงจุดร่วม สงวนจุดต่าง เป็นรูปแบบที่จะสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน ไม่ตอกย้ำถึงสิ่งที่แตกต่างกัน แต่เน้นย้ำถึงสิ่งที่มีอยู่ร่วมกัน เพื่อให้เกิดการประนีประนอมกัน สามารถปรับตัวเข้าหากันได้ ให้ความร่วมมือในการสร้างสังคมที่น่าอยู่ หรือการเอาใจเข้ามาใส่ใจเรา ทำให้เกิดความรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่นมากขึ้น เป็นการเปิดใจยอมรับฟังปัญหาของผู้อื่น เพื่อจะได้หาทางแก้ไขต่อไป และการเรียนรู้อยู่ร่วมบนความต่าง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่แตกต่างจากตนมากขึ้น ยอมรับในสิ่งที่มีไม่เหมือนกัน เพื่อหาวิธีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรมนั้น ควรเคารพในกฎเกณฑ์ เคารพซึ่งกันและกัน ปฏิบัติตามกฎหมายที่ได้วางไว้ เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน นอกจากนั้น ควรเคารพซึ่งกันและกัน รู้จักให้เกียรติกัน ไม่แสดงกิริยาดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาในการอยู่ร่วมกัน มีน้ำใจไมตรีต่อกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน พร้อมทั้งจะช่วยเหลือกันได้ทุกเวลา ซึ่งเป็นการสร้างสังคมให้น่าอยู่ เป็นสังคมที่ทุกคนปรารถนาอยากอยู่ร่วมกันตลอดกัน

ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ สนับสนุนให้จัดกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญทางศาสนาของแต่ละศาสนา หรือในช่วงเทศกาลที่มีการจัดขึ้นในชุมชน เพื่อให้คนในสังคมได้มาศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ วัฒนธรรมประเพณีของกันและกัน จะทำให้เข้าใจกันได้มากขึ้น จัดให้มีเวทีสำหรับพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเมื่อมีประเด็นที่ไม่เข้าใจกัน หรือเห็นต่างกัน ควรมีการประชุมปรึกษาหารือกันอยู่เป็นประจำ หรือตามกาลเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความสมัคปรองดองสามัคคีกัน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 เรื่อง “แนวทางในการสร้างแรงใจในการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง” เพื่อให้คนที่อยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมได้มองเห็นประโยชน์ที่จะเกิดจากการสร้างสังคมพหุวัฒนธรรมให้มีความเข้มแข็ง ซึ่งเป็นประโยชน์ที่ส่งผลต่อความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงได้ จึงควรหันหน้าเข้าหากันเพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่นในสังคมพหุวัฒนธรรมให้มั่นคงต่อไป

2.2 เรื่อง “ทิศทางและแนวโน้มของสังคมพหุวัฒนธรรมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในอนาคต” เป็นการกำหนดทิศทางและศึกษาแนวโน้มที่ควรจะเป็นของสังคมพหุวัฒนธรรม เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่จะเกิดขึ้นในอนาคต วิเคราะห์ถึงสถานการณ์และการดำรงอยู่ ตลอดจนถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมพหุวัฒนธรรมในทุกระดับ เพื่อจะได้ศึกษาให้ทันต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดในอนาคต และวิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง นำมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมพหุวัฒนธรรมให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

References

- Claynatorn, V. (2001). *Bansomdejchaopraya Community: A case Study of Thai Urban Community in Early Rattanakosin Period*. (Research Report). Bangkok: Bansomdejchaopraya University
- Department of Religious Affairs. (2016). *Department of Religious Affairs*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand.
- Ganjanapan, A. (2008). *Multicultural Society in the Transition of Society and Culture*. Chiang Mai: Chiang Mai University.
- Lek-Prapai Viriyapant Foundation. (2017). *Introduction of Pluralism*. Retrieved July 30, 2017, from <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=443>
- Prangthong, N. (2015). Law - Abiding and Brotherhood: The way of Democratic Peace in Short Stories. *Journal of Humanities and Social Sciences SRU*, 7(3), 99-120.
- Office of the Tharae Subdistrict Municipality. (2017). *History of Tharae Community*. Retrieved August 15, 2017, from <http://www.tharaesakon.go.th>

- Phramaha Suthit Aphakaro, & Phrarajprariyattivethee. (2015). *The Coexistence of the ASEAN Community: Concepts and Practices in accordance with Religions*. (Research Report). Bangkok: Buddhist Research Institute.
- Wongwisidh, R. (2019). *To put yourself in others' shoes*. Retrieved March 24, 2019, from <http://gasworkpark.blogspot.com/2013/03/blog-post.html>>
- Yongyon, B. (2010). *A Development of Multicultural Education Model in Elementary School*. Bangkok: Department of Cultural Promotion.